

פרשת בשלח

לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם (יד, יג)

ובגמ' סנהדרין (כא, ב) ת"ר לא ירבה לו סוסים יכול אפי' כדי מרכבתו ופרשיו וכו', ופרש"י וז"ל הסוסים באים ממצרים לארץ ישראל וצריך לשלוח שלוחים לקנות לו סוסים, ועוברים בלא תוסיפו לראותם עוד עד עולם, עכ"ל.

ומבואר ברש"י שהאיסור דלא תוסיפון לראותם אינו רק בישיבת קבע, אלא הוי גם ירידה לצורך קנין בלבד, וכן משמעות הסוגיא שם מדמייתי שעבר שלמה על הלאו שנא' ותצא מרכבה ממצרים וכו', משמע שבקנין במצרים כבר עוברים, והקשה הרמב"ן מירושלמי סוף סנהדרין דאיתא התם לישיבה אי אתה חוזר אבל אתה חוזר לסחורה לפרקמטיא ולכבוש את הארץ.

וכן קשה על רש"י מהא דאיתא ביומא (לה, א) דניקנור הלך להביא דלתות ממצרים, וכתב הגבון"א דודאי לא עבר באיסור שא"כ לא הוי מתרחשא ליה ניסא, וכ"כ שם בתו"י שלא עבר, והביא הספרי כד' הירושלמי דלסחורה ומלחמה מותר לשוב למצרים.

ויש ליישב שיטת רש"י, ובהקדם דברי הבה"ג שמנה שני לאוין באיסור השיבה למצרים לאו דלא תוסיפון לראותם דפ' בשלח ולא דלא תוסיפון לשוב דפ' שופטים, והק' הרי אין מונים לאו שחוזר על עצמו כמה פעמים, ותו דא"כ ימנה גם הלאו שבפ' כי תבא, שכן איתא בירושלמי (סוכה פ"ה ה"א) בג' מקומות נצטוו ישראל שלא לשוב למצרים.

ונראה דאפ"ל בטעמא דהבה"ג שמנה שני לאוין באיסור וישיבה למצרים, שהם אכן שני ענינים נפרדים, וי"ל שהלאו דלא תוסיפון לראותם הוי על הישיבה במצרים, וע"ז נאמר המיעוט שרק ישיבה אסורה ולא לסחורה, ובזה אין חילוק אם בא מא"י או משאר ארצות.

אבל האיסור דלא תוסיפון לשוב, הוי על הישיבה בדרך, וזה רק מא"י למצרים ולא משאר הארצות ובזה הוי איסור גם על סחורה.

אלא שק' ע"ז דבגמ' שם שנענשו אנשי אלכסנדריה מבואר שעברו על לא תוסיפון לשוב ולא על הלאו דלא תוסיפון לראותם, וזה דלא כמש"כ, ועוד הרי המיעוט דלישיבה אי אתה חוזר אבל לפרקמטיא אתה חוזר נא' בהך קרא דלא תוסיפון לשוב וזה דלא כמש"כ.

אכן נראה בזה ע"פ מש"כ המהרש"א שם בח"א לבאר מדוע לא הביאו הקרא דפ' בשלח, וכתב דמהקרא דפ' שופטים דכתיב שם בה' אמר לכם מוכח שהקרא דפ' בשלח זה ציווי ולא רק הבטחה, ועפ"ז נראה שהקרא דפ' שופטים מתפרש בתרי אנפי, א' וה' אמר לכם לא תוסיפון לשוב, וכאן יש התייחסות למה שנאמר בפ' בשלח לא תוסיפון לראותם, וכאן זה נאמר בלשון לא תוסיפון לשוב, והיינו לא תשובו למצב הקודם, ובזה דריש הירושלמי לישיבה אי אתה שב אבל אתה שב לפרקמטיא. אכן נאמר כאן עוד לאו לא תוסיפון לשוב בדרך הזה עוד, וזה איסור בפנ"ע על הישיבה בדרך היציאה, ועל זה הוא שכתב היראים שהאיסור הוא רק מא"י למצרים ולא משאר הארצות.

וא"כ מבואר מה שהגמ' בסוכה הביאה הך קרא דפ' שופטים, שכן גם בקרא זה מבואר האיסור דפ' בשלח, וכמש"כ המהרש"א. ובמעשה דניקנור שירד להביא דלתות ממצרים, י"ל שהלך למצדים דרך הים ואין זה הדרך שנאסרה בה הישיבה גם לסחורה.

פרשת בשלח

מקור: רבי צבי דרבקין שליט